

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ” ВАРНА

гр. Варна, ул. „Козница” № 1, e-mail : info-400017@edu.mon.bg; www.ou-paisii.com

П Л А Н

за кариерно ориентиране на учениците

2024/2025 учебна година

Планът за кариерно ориентиране е приет на заседание на ПС, протокол № 14/ 12.09.2024г. и утвърден със заповед на директора № РД 07-569/ 13.09.2024г.

Комисия: Председател: Искра Неделчева – ЗДУД, председател на ОТ и БД

Членове: Красимира Шишкова – класен ръководител VII клас
Милена Николова – педагогически съветник

I. ЦЕЛ, ПОДХОДИ И ПРИНЦИПИ НА КАРИЕРНОТО ОРИЕНТИРАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

Кариерно ориентиране на учениците има за цел да осигури научно-обоснована последователност, възрастова и образователна спецификация на подходите, съдържанието, методите, формите и инструментите за работа по кариерно ориентиране с учениците.

Реализирането на кариерното ориентиране включва следните **подходи**:

1. Анализ и проучване на потребностите в областта на кариерното ориентиране на ученици и млади хора.

2. Личностноориентиран подход: съобразено с възрастови и специфични особености на учениците и целят подпомагане на информирания самостоятелен избор и инициатива при вземане на образователни и кариерни решения.

3. Проактивен подход: кариерното ориентиране обединява усилията на широк кръг заинтересовани лица, институции и организации и се залага на тяхното устойчиво участие и подкрепа.

4. Взаимодействие личност – среда: кариерното ориентиране има за цел да подкрепи младите хора да вземат отговорни решения, съгласувани с различни значими социални фактори (семейството, заобикалящата среда и други).

5. Органичност и синергия: кариерното ориентиране свързва и взаимно допълва създадените на национално ниво добри практики и опит, принципи, организационни структури, методики и съдържание в сферата на кариерното ориентиране в училище и ги подрежда в ясна, съгласувана и логична структура.

Планът за кариерно ориентиране е изградена в съответствие със следните **принципи**:

- Систематичност – последователно и цялостно се обхващат равнищата на кариерно израстване на учениците.
- Вариативност – съобразяване потребностите на учениците с вида подготовка и с автономната училищна институция – залагат се варианти за подбор и/или доразвиване.
- Вътрешна съгласуваност и свързаност /съдържателна, методическа, организационна, времева, субектна/ – чрез систематизиращите таблици и инструменти.
- Надграждане и натрупване – чрез устойчивото приложение на дейностите по кариерно ориентиране като процес, съпътстващ учениците през всички етапи на средното образование; по отношение на училищната институция същото натрупване се реализира чрез годишен календар на инициативи по кариерно ориентиране.
- Доброволност и изборност – водещ принцип в този тип услуги е принципът на доброволно участие и на възможност за избор на дейностите, в които се участва.
- Адаптивност – набор от указания и инструменти за конкретно адаптиране на отделни практики и съдържания към специфични потребности и ситуации.

- Мрежовидност – обхваща взаимодействието и сътрудничеството между различни специалисти.
- Цялостност – изисква взаимното допълване на различните методи и форми на подкрепа – самостоятелна работа, групови задачи и обсъждания, индивидуално консултиране; разнообразие от извънкласни и извънучилищни дейности, които подпомагат прехода от училище към трудова реализация.
- Компетентностна ориентация – съдържанието на програмата е насочено към изграждане на съвкупност от компетентности, опит, нагласи, кариерни умения, които отговарят на изискванията на съвременното общество.
- Продуктовост – чрез този принцип се позволява младият човек да вижда в осезаема и устойчива форма резултатите от своите усилия и напредък. Основният инструмент за работа е *индивидуалното кариерно портфолио*, чрез което учениците създават и съхраняват артефакти от своето развитие и събират необходимите материали и документи, които ще ги представят и легитимират на пазара на труда.

Основните **форми и начини за реализация** на кариерното ориентиране включват:

- ✓ часа на класа;
- ✓ извънкласни и училищни дейности (клуб Кариера; ателиета и др.);
- ✓ консултации и дейности по интереси в условия на целодневна организация на обучение;
- ✓ мотивиране на родителската общност - консултации и тренинги в „Училище за родители“
- ✓ работа по проекти и др.

Инструменти и ресурси за реализиране на кариерното ориентиране в училище са разработени в Програмата са разработени по проект BG051PO001-4.3.02-0001 „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“, финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, и включват:

- Национален портал за кариерно ориентиране на учениците (<http://orientirane.mon.bg>) с информационно-търсеща система;
- Програма за обучение по кариерно ориентиране, МОН, 2012 г.;
- Тематични филми за кариерно ориентиране на учениците;
- Интерактивни упражнения за кариерно ориентиране на учениците от V до VII клас;
- Наръчник на кариерния консултант, МОН, 2014 г.;
- Освен посочените инструменти за предварителна подготовка по отделни теми могат да бъдат ползвани:
 - Тематични насоки за организиране и провеждане на форуми по кариерно ориентиране;
 - Насоки за провеждане на дискусии по темите от поредицата от 30 филма за кариерно ориентиране на учениците

II. ХАРАКТЕРИСТИКА НА КАРИЕРНОТО ОРИЕНТИРАНЕ ПО ЕТАПИ

1. НАЧАЛЕН ЕТАП – учениците се запознават с различни професии, разбират смисъла от това да се трудиш, създават най-ранните си мечти за това с какво искат да се занимават в бъдеще

В начален етап дейностите по кариерно ориентиране са насочени към запознаване на учениците със света на труда и различни професии; възпитание в уважение към труда; подкрепа за развитие на личностни и социални умения, за изява на първите мечти и проекти, насочени към бъдещата реализация.

Най-ефективните методи са игри, викторини, състезания, комбинирани с беседи, демонстрации, творчески занимания. Много привлекателни за децата са посещенията на различни работни места и гостуванията на кариерни говорители в училище.

1.1 Специфични потребности от кариерно ориентиране на учениците в начален етап:

- Разбиране на мястото на работата в човешкия живот, на необходимостта от труда и на ползата от различните професии;
- Формиране на умения за учене, на ефективно взаимодействие с околните и за организиране на времето.

1.2. Цели на кариерното ориентиране в начален етап:

- Запознаване на учениците с широк кръг професии;
- Възпитание в уважение към труда и всички работещи хора;
- Подкрепа за развитие на личностни и социални умения, свързани с първите мечти и проекти, насочени към бъдещата реализация.

1.3. Задачи:

- Създаване на основни познания за характеристиките на често срещани професии;
- Насърчаване на естествената любознателност в опознаването на различни професии и на мечтите за бъдеща реализация;
- Създаване на възможности за изява на всеки ученик в училище; окуражаване на успехите и талантите;
- Установяване на възможни пречки за успешната социална интеграция, включително трудности в ученето, които могат да доведат до отпадане от училище.

1.4. Очаквани резултати:

- Придобити знания за различни видове труд и професии, за основните им характеристики и отговорности, за знанията и уменията за тяхното упражняване;
- Разбиране на връзката учене – умения - успех;
- Изявени първи професионални интереси и мечти;
- Изградено уважение към труда и професиите.

1.5. Форми и средства за осъществяване на връзка с пазара на труда

- Гостуване на родители и кариерни говорители в училище и представяне на професиите им пред учениците;
- Професиографски екскурзии - посещения на работни места в местни фирми, полиция, пожарна, библиотеки, музеи, културни институции, общини, медии и др.;
- Проектно базирани задачи и конкурси: проучвания и подготовка на съчинения, постери, колажи, лексикони и др. форми на представяне на професии от ученици;
- Популяризиране на ученически проекти и резултати от конкурси, състезания, викторини, проучвания и др.
- Създаване на ученическо портфолио и др.

Заключително събитие в края на начален етап - Ден на професиите:

Примерни дейности:

- Изложба „Какъв искам да стана?“ със съчинения, снимки, рисунки, колажи, макети и др. проекти, изготвени от учениците;
- Викторина „Светът на професиите“ с въпроси и задачи, свързани с професиите, съобразени по трудност с нивото на познание и развитие;
- Гостуване в училище на кариерни говорители / родители, които да разкажат за своята работа;
- Професиографски екскурзии;
- Форум „Гордея се с труда на моите родители“;
- Карнавал на професиите, в който могат да вземат участие учениците от всички класове и др.

1.6. ТЕМИ ПО КЛАСОВЕ

✓ Теми по кариерно ориентиране за I клас:

Препоръчителни теми:

- Кой произвежда хляба?
- Влакче на професиите
- Имената на професиите
- Професиите в моето семейство

Допълнителни теми:

- Професиите в моето населено място
- Професиите, които обслужват хората

✓ Теми по кариерно ориентиране за II клас:

Препоръчителни теми:

- Имената на професиите
- Познавам професията на...
- Професиите, които НЕ познавам
- Професиите в моя род

Допълнителни теми:

- Светът на труда около нас
- Какъв да стана?

✓ Теми по кариерно ориентиране за III клас:

Препоръчителни теми:

- Опознавам професиите
- Професията, която е най-...
- Професии по буква
- Кой с какво работи?

Допълнителни теми:

- Моето любимо занимание
- Професиите в моя край

✓ Теми по кариерно ориентиране за IV клас:

Препоръчителни теми:

- Светът на професиите
- Искам да стана ...
- Познавам професията на...
- Интервю с професионалисти

Допълнителни теми:

- Професии на миналото, професии на бъдещето
- Професии, които правят хората известни

2. ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП - задълбочаване на знанията за различни професии , нарастващ стремеж към себепознание и търсене на съответствие между индивидуални интереси, способности и нагласи и характеристиките на различни професии, подготовка на седмокласниците за преход към гимназиален етап и избор на образователна /професионална пътека.

Акцент в работата по кариерно ориентиране в прогимназиален етап е създаване на адекватна самооценка, разширяване на познанията за професиите, информиране за възможностите и подпомагане на образователния избор чрез обективна съпоставка между желания и ресурси; създаване на умения за ефективно междуличностно взаимодействие, организация на времето и др. Използват се сюжетно-ролеви игри, обсъждане на казуси и филми, групови задачи за развитие на социални умения. Самопознанието се развива чрез интерактивни упражнения, въпросници за самооценка, упражнения за самонаблюдение и обратна връзка. В процеса на индивидуално консултиране се работи за установяването на интереси, умения, цели, възможности и ресурси; създаване на положителна самооценка и вдъхване на увереност; формулиране на цели и изграждане на личен план за образователно и

кариерно развитие. Организирант се извънкласни дейности като посещения на работни места, дни на отворени врати в училища и образователни форуми и др.

2.1. Специфични потребности от кариерно ориентиране на учениците в прогимназиален етап:

- Разбиране на необходимостта от учене за постигане на житейски успех и пълноценна професионална реализация;
- Осъзнаване на собствени силните страни и областите за развитие;
- Развитие на социални умения и личностни качества;
- Апробиране на модели и стратегии за вземане на решение.

2.2. Цели на кариерното ориентиране в прогимназиален етап:

- Да осигури възможности на учениците за опознаване на професиите;
- Да улесни процеса на себепознание (силни страни, интереси, потребности);
- Да подпомогне информирания и осъзнат образователен избор след VII клас.

2.3. Задачи на кариерното ориентиране:

- Обогатяване и задълбочаване на познанията за различни професии;
- Запознаване с възможностите за образование и кариера;
- Подпомагане формирането на адекватната самооценка;
- Формиране на ключови преносими умения: за учене и организация на времето, ефективно междуличностно взаимодействие, проучване и оценка на възможности, вземане на решение.

2.4. Очаквани резултати:

- Разширени познания за различни професии, техните характеристики и изискванията за овладяването;
- Информираност за възможностите за по-нататъшно образование;
- Изградена представа за собствените силни страни, интереси и предпочитания;
- Умения за избор между различни алтернативи, съобразени със собствените предпочитания.

2.5. Форми и средства за осъществяване на връзка с пазара на труда

- Професиографски екскурзии;
- Гостуване на родители/ кариерни говорители в училище;
- Ученически проекти и проучвания, свързани с различни професии;
- Дни на отворени врати в профилирани и професионални гимназии;
- Панорама на професиите и училищата;
- Форум „Гордея се с труда на моите родители“;
- Регионален празник на професиите „Знам и мога“;
- Междуучилищни състезания и форуми „Мечтая да стана“;
- Информационни семинари за седмокласници и техните родители;
- Информационно-търсеща система в Националния портал за кариерно ориентиране;
- Ученическо портфолио и др.

Заклучително събитие в края на прогимназиален етап - Форум „Моето бъдеще“

Примерни дейности:

- Ден на професиите и талантите;
- Ден на отворените врати на училището;
- Изложба на ученически проекти, свързани с различни професии;
- Викторина на професиите/ състезание за родители и ученици;
- Регионален празник на професиите „Знам и мога“;
- Игра „Парти“;
- Изложение „Гордея се с труда на моите родители“;
- Гостуване на кариерни говорители;
- Групови семинари по ориентиране и вземане на решение.

2.6. ТЕМИ ПО КЛАСОВЕ

✓ Теми по кариерно ориентиране за V клас:

Препоръчителни теми:

- Пътешествам в света на професиите
- Светът на професиите. Кои професии са „най-...“
- Професиите имат история
- Професиите около мен

Допълнителни теми:

- Оpozнавам себе си
- Аз искам да стана...

✓ Теми по кариерно ориентиране за VI клас:

Препоръчителни теми:

- Професията – случайност или избор
- И професиите имат семейство
- Изследвам света на труда
- Искам да стана...

Допълнителни теми:

- Искам. Мога. Трябва.
- Организиран съм и интересите ми ме водят

✓ Теми по кариерно ориентиране за VII клас:

Препоръчителни теми:

- Уравнението на успеха
- За да съм ориентиран, трябва да съм информиран
- Моите интереси и способности ме водят към избора
- Всеки има силни страни

Допълнителни теми:

- Изследвам моите професионални интереси, способности и предпочитания
- Как взимам решения
- На кръстопът
- Посоката е ясна

3. УПРАЖНЕНИЯ ПО КАРИЕРНО ОРИЕНТИРАНЕ

- Алгоритъм за вземане на решение
- В семейството на професиите
- Вземам решения стъпка по стъпка
- Влакче на професиите
- Въпросник за стил на познавателна дейност
- Да построим едно привлекателно място за щастливи ученици
- Дарби и таланти
- Дърво на професиите
- Има ли връзка между учебните предмети, които харесвам и избора на професия
- Има ли лесни решения
- Имената на професиите
- Как да постигна професионалната си цел
- Как да разпозная моите умения
- Как да се справя с конфликт на работното място
- Как да спечеля интервю за работа
- Как изглежда мечтаната професия в реалния живот
- Какви качества притежавам
- Какви са моите предпочитания
- Какво зная за образователната система

- Какво не трябва да греша при избора на професия
- Карта за бързо търсене на работа „Партито“
- Кога, къде и с какво искам да се занимавам
- Кои образователни алтернативи са подходящи за мен
- Кои са правилата за успешно търсене на работа
- Кои ценности са важни за мен
- Кой избор е най-добър
- Кой съм аз - ценности, мисия, кредо
- Коктейл от професии
- Лесно ли е да успееш в света на труда
- Лични приоритети Личностен ценностен профил
- Мечтаната професия
- Мисловна карта Много алтернативи – едно решение
- Моето професионално призвание и мисия
- Моето първо интервю за работа
- Моето родословно професионално дърво
- Моите какво искам - какво мога
- Моите мечти
- Моите силни и слаби страни
- Моята идеална работа
- Необходими професии
- Откъде да намеря необходимата информация
- Отстоявам професионалните си интереси
- Пет основни стъпки за професионален успех и удовлетворение
- Планиране на свободното време
- По какво си приличаме и по какво се различаваме
- Познай професията
- Постижения и продукти
- Признаци за групиране на професиите
- Професионален ценностен профил
- Професионална цел
- Пътят на хляба до нашата трапеза
- Родословно дърво на професиите
- Самостоятелна информационна карта
- Слънцето на моята мечтана професия
- Средата, в която живея - ресурси и потребности
- Създаване на правила за групово работа
- Съществуват ли полови стереотипи при избора на професии
- Типове личности и професии
- Умения за вземане на решение
- Умения за кариерни преходи - смяна на професия, работа, кариера
- Умения за подготовка на документи У
- умения за поемане на разумен професионален риск
- Умения за събиране на информация
- Умения за сътрудничество и гъвкавост в организацията
- Умения за учене
- Упражнение за мотивирани умения и способности
- Ученическо кариерно портфолио

4. ИНТЕРАКТИВНИ УПРАЖНЕНИЯ ПО КАРИЕРНО ОРИЕНТИРАНЕ:

5 КЛАС

- Имената на професиите
- Искам да науча повече за себе си
- Какви качества притежавам?
- Моята мечта
- Опознавам професиите
- Професии - вълшебници
- Професии и средства на труда
- Професии по буква
- Професии, които си приличат
- Професията, която е най ...

6 КЛАС

- Добре ли съм организиран?
- И професиите си помагат
- Какво ми казват моите интереси?
- Какво трябва да зная за себе си, за да избира професия?
- Непознати професии
- Откривам сходства в групи професии
- Познай коя е професията
- Професии и специалности
- Родството на професиите
- Случайният избор на професия

7 КЛАС

- Запознавам се с правилата за вземане на решение
- Интереси и склонности
- Какви учебни предмети ще изучавам в средното училище?
- Какво е кариера?
- Какво зная за училищното образование?
- Какъв е моят стил на учене?
- Моите алтернативи за образование и обучение
- Моите силни и слаби страни
- Притежавам ли умения за ефективно учене?
- Физическо здраве и образователни възможности

5. ДЕЙНОСТИ В „УЧИЛИЩЕ ЗА РОДИТЕЛИ“ – мотивиране на родителите и подкрепа в избора на кариера за детето – беседи, лекции, дискусии, обучения, посещения на дни на отворени врати в професионалните гимназии, посещение на ЦКО

6. КАРИЕРНО КОНСУЛТИРАНЕ И ВЪНШНА ПОДКРЕПА

6.1. Национален портал за кариерно ориентиране на учениците - за подкрепа при вземане на решения и правилен избор относно бъдещата кариера са предоставен въпросници на ел. адрес <http://orientirane.mon.bg/>, необходимо да се направи регистрация и да се влезе в личен профил (вход за ученици)

6.2. Център за кариерно ориентиране – гр. Варна 9002, бул. „Цар Освободител“ № 27 Младежки дом, телефон: 052/ 988 933, ел. поща: cko_varna@abv.bg, който предоставя зала на информиране, зала за индивидуално консултиране и зала за групова работа.

6.2.1 Информирание за:

- видовете подготовка в училищното образование;
- институциите в системата на средното и висшето образование;
- реда и условията за прием на ученици и студенти и др.
- професиите и профилите, които се изучават в училищната система;
- динамиката и потребностите на пазара на труда.

6.2.2. Индивидуална и групова работа за:

- подобряване на мотивацията на учениците за учене и професионална реализация;
- провеждане на интерактивни упражнения по кариерно ориентиране;
- провеждане на дискусии с ученици и родители по теми, свързани с избора на образование, професия и работа;
- провеждане на тренинги с ученици от VII клас за формиране на умения за вземане на решения

6.2.3. Работа по програми за кариерно ориентиране:

- с учениците от I-IV клас - създаване на първите и най-ранни проекти;
- с учениците от V-VII клас - подготовка за преход към по-висока степен на образование;
- с учениците от отделните целеви групи - застрашени от отпадане от училище, талантиливи ученици, със специални образователни потребности, с девиантно поведение и др.;
- реинтегриране на отпадналите от училище;
- формиране на нови умения за социално включване и мобилност.

6.2.4. Консултиране относно :

- разкриване на интереси, нагласи и мотивация за избора на образование и професия;
- преодоляване на типични грешки, свързани с избора на образование и професия от учениците;
- умения за планиране на учебното и личното време;
- свързване на индивидуалните особености с изискванията на желаното образование;
- подкрепа за вземане на решения, свързани с продължаване на образованието;
- формиране на умения за планиране на кариерното развитие;
- решаване на вътрешни и външни конфликти, свързани с възможностите за образователна, професионална и личностна реализация.

6.2.5. Посредничество между ученици, училище и бизнес по проблемите на кариерното ориентиране

- Организиране и разработване на училищни практики за кариерно ориентиране
- индивидуално информирание и консултиране;
- групово информирание и консултиране

Изготвили:

Искра Неделчева – ЗДУД

Милена Николова – пед. съветник

СИЛВИЯ ГРИГОРОВА

Директор на ОУ „Отец Паусий” – гр. Варна